

AJUNTAMENT D'ARENYS DE MAR

FESTES DE SANT ZENON

1988

Arenys de Mar
Calle de Vall.
Marzo 1873.

El GRAVAT DE LA COBERTA reproduïx un dibuix acolorit del famós pintor i acadèmic LLUIS RIGALT (1814-1894), fet a Arenys de Mar l'any 1873. El dibuix representa el carrer d'Avall, tal com era aleshores, vist de llevant a ponent. Aquest mateix artista, l'any 1849, havia dibuixat sis panoràmiques per a les litografies de l'Hospital Xifré. Més tard tornà a Arenys de Mar, on va treure apunts i dibuixos aquarellats al Turó, el Molí de Mar, les Roques d'en Lluç, el mas Fornaguera de la Plana i aspectes del cap d'amunt de la Riera.

Aquest apunt del carrer d'Avall ens mostra un mig matí del mes de març, amb el terra del vial, per on el Govern hi havia fet passar la carretera, molt enfangat. La vista sembla presa més o menys de la voravia de l'actual casa núm. 7 d'aquest carrer. La primera casa a la dreta, lluint uns esgrafats que es conservaren fins fa poc, portava aleshores el núm. 2 i era propietat de Josefa Illa; l'habitaven Damià Ubach, la seva muller i cinc fills. Seguia la torre de defensa de Can Cabirol, sense número propi, perquè no tenia porta al carrer i pertanyia a la casa de la Riera; en aquesta torre els espatlla-campanars encara no hi havien posat les seves mans pecadores. Tenia el núm. 4 la casa propietat de Joaquim de Cabirol que ocupava el P. Manuel Martí i Ortiz, amb la seva germana. Seguia al mateix costat la casa núm. 6 ocupada pel comerciant Josep Cabot i Colomer amb la seva muller i una serventa. A continuació hi ve la casa núm. 8, propietat de Ricard Draper, on hi vivia el taper Bonaventura Rovira i Massuet amb la muller i tres fills; cal observar que li cau l'ombra del gran casal dels Pujol i Pastor (abans Marc Antoni Ferrer). Després de la cantonada del carrer d'En Riera, segueix la casa núm. 10, propietat del filantrop Joan B. Cassà i Camús, on hi havia una societat recreativa; hi vivia el cafeter Francesc Corbera i Benet, fill de Santa Coloma de Farners, que havia vingut de Llagostera amb la seva muller i 4 fills. Al núm. 12 hi havia una botiga de comestibles i carboneria, on habitaven Joaquim Corbera i Juli amb la muller, una filla i tres fills. L'edifici sobresortint del fons, que encara avui conserva gairebé les seves característiques, portava el núm. 14; a la planta baixa, hi havia el taller d'Ignasi Pica i Murtra amb un fill, constructors de bussells, politxes i altres arreus per a la navegació; en un dels pisos hi vivia, amb una filla, la senyora Concepción Alonso Caballero, vídua del que havia estat Ajudant Militar de Marina i mestre de nàutica Francisco de P. Farrucha.

Agraïm a la Reial Acadèmia de Belles Arts de Catalunya, les facilitats que ens ha donat per a la reproducció d'aquesta obra d'art.

PROGRAMA D'ACTES

SALUTACIÓ

Benvolguts vilatans:

Novament tinc l'honor i la il·lusió d'anunciar l'arribada de la nostra Festa Major.

Crec que devem acollir-la amb alegria i esperança, perquè és una bona ocasió d'estrènyer llaços, de relacionar-nos i de fer noves amistats.

Participem en tots els actes amb l'ànim disposat a la diversió, disposat a la convivència, sabent que aquestes festes són de TOTS.

Demostrem que som una vila que té la voluntat d'unir tradició amb futur, una vila on tots ens sentim integrats, una vila oberta i generosa; una vila que considera la seva Festa Major com alguna cosa important de la seva identitat local.

Des d'aquest programa vull felicitar a la Comissió de Festes, que hi ha emprat moltes hores de reunions i preparatius, perquè els arenenyencs puguem disfrutar d'una merescuda Festa Major. Us pregaria que llegíssiu amb atenció el programa d'actes.

Tinc la plena confiança que aquest Sant Zenon '88, serà recordat com les festes de la cordialitat.

En nom de tot el Consistori us desitjo una bona Festa Major.

IGNASI MORENO I MARCOS

Alcalde d'Arenys de Mar

Juliol de 1988.

SALUTACIÓN

Queridos conciudadanos:

Nuevamente tengo el honor y la ilusión de anunciar la llegada de nuestra Fiesta Mayor.

Creo debemos acogerla con alegría y con esperanza, porque es una buena ocasión de estrechar lazos, de relacionarnos y de hacer nuevas amistades.

Participemos en todos los actos con el ánimo dispuesto a la diversión, dispuesto a la convivencia, sabiendo que estas fiestas son de TODOS.

Demostremos que somos una villa que tiene la voluntad de aunar tradición con futuro, una villa donde todos nos sentimos integrados, una villa abierta y generosa, una villa que considera a su Fiesta Mayor como algo importante de su identidad local.

Cúmpleme hacer patente desde estas líneas, mi felicitación a la Comisión de Fiestas, por su loable dedicación en preparar y coordinar los actos que componen el programa de festejos, con el fin de que todos podamos gozar de una merecida Fiesta Mayor.

Tengo la plena confianza que este San Zenon'88, será recordado como las fiestas de la cordialidad.

En nombre de todo el Consistorio os deseo una buena Fiesta Mayor.

IGNASI MORENO I MARCOS
Alcalde de Arenys de Mar

Julio de 1988.

PROGRAMA D'ACTES

Dissabte

2

Tarda, a les 3: **XVII Concurs de Pintura Ràpida «Vila d'Arenys»**, a la Societat Cultural-Recreativa Gran Casino. Sellat de teles a partir de les 3 de la tarda.

Nit, a les 10: **Concert de la Coral «L'Esperança»**, grans i coral infantil, a l'Església Parroquial.

Diumenge

3

Matí, a les 8: Continuació del **XVII Concurs de Pintura Ràpida «Vila d'Arenys»**. Sellat de teles a partir de les 8 del matí. Les obres s'exposaran a la Societat Cultural Gran Casino.

Dijous

7

Nit, a les 10,30: Al Pavelló Municipal Poliesportiu, **Extraordinari Concert-Ball-Espectacle**, amenitzat per «Janio Martí, orquestra i coros».

Divendres

8

Matí, a les 10: **Torneig Local Festa Major de Tenis Taula**, al Casal Parroquial. Categories: benjamins, alevins, infantils.

Organitza: Club Tenis Taula Arenys de Mar.

A la una del migdia: **Repic general de campanes**, anunciant la solemnitat de Sant Zenon.

Divendres

8

Tarda, a les 4: **Torneig de Tennis Taula Juvenil**, al Casal Parroquial.

A les 6: **Concert** al Pavelló Municipal Poliesportiu, a càrrec de l'«Orquestra Montgrins». Entrada gratuïta.

IV Trofeu Festa Major, a la Piscina Municipal.

Proves lliures, masculí i femení.

4 x 25 estils individual masculí i femení.

Water-Polo. Organitza el Club Natació Arenys.

A les 7: Al mateix Pavelló, **Ball Infantil**, a càrrec de la mateixa Orquestra. Entrada gratuïta.

Cantada d'Havaneres, al Passeig Xifré pel grup «La Barretina». Organitza: Ateneu Arenyenc.

Nit, a les 10: A l'Església Parroquial, **Solemnes Completes a llaor de Sant Zenon**, amb homília que pronunciarà Fra. Rafael Orri, acabant amb el cant de l'Himne a Sant Zenon, dels compatriotes Joan Draper i Xavier Maimí.

Seguidament: **Gran Traca** a la Riera, a càrrec de la Pirotècnia Valenciana A. C. Caballer.

Acabada la traca: A la Plaça de l'Església, **Sardanes**, per la «Cobla Montgrins».

Seguidament: Al Pavelló Municipal Poliesportiu, **Gran Ball**, amb l'«Orquestra Montgrins» i el Conjunt de «Rudy Ventura», en el transcurs del qual serà elegida la **Pubilla d'Arenys de Mar 1988**. Hi assistirà la Pubilla del Districte 1987, proclamada fa pocs dies Pubilla de Catalunya 1988.

Dissabte

9

Matí, a les 8,30: **Concurs de pesca amb canya**. Categories infantil i juvenil, a la dàrsena de Llevant.

Organitza: Club de Pesca Mar Sport.

A les 10: **Torneig Tennis de Taula Veterans**, al Casal Parroquial.

Tarda, a les 4: **Torneig de Tennis Taula Seniors**, al Casal Parroquial.

A les 5,30: **Cercavila de Gegants i Cap-grossos**, que aniran a la Plaça Flos i Calcat.

A les 6: **Espectacle de Teatre Infantil** a la Plaça Flos i Calcat pel grup «U de Cuc», amb l'obra «El Conte de mai no acabar».

Seguidament: Continuació del **Cercavila de Gegants i Cap-grossos**.

A les 8: A l'Església Parroquial, **Missa concelebrada a honor de Sant Zenon**. Predicarà l'homilia Mn. Pere Bellvert, rector d'Arenys de Munt.

Nit, a les 10,30: **Gran Castell de Focs d'Artifici i Aquàtics** al capdavall de la Punta Vella del Port, a càrrec de la Pirotecnia A. C. Caballer. Es recomana entre altres llocs veure els focs, des de la 1.ª platja i zona de l'estació, degut a que els focs es fan des del Port i n'hi ha que surten de l'aigua.

A les 11: **Sardanes** a la Plaça Flos i Calcat per la Cobla «La Principal de Collblanc». Organitza: Societat Cultural Gran Casino.

Seguidament: **Nit de Ball** de Sant Zenon, amb l'Orquestra «La Clandestina» i l'actuació de «Vicky Larraz i Orquestra».

Diumenge

10

Matí, a les 8,30: **XVI Trofeu de Petanca Festa Major**, a les Pistes del Xifré. Organitza: Club Petanca Arenys.

A les 9,30: **Open Local de Tennis Taula**, totes les categories, al Casal Parroquial.

A les 10: **VIII.ª Simultània d'Escacs**, a la Plaça de l'Església, a càrrec d'en Josep M.ª Pons i Ribot, (Categoria Preferent). Organitza: Societat Coral l'Esperança.

A les 12,30: **Inauguració i Benedicció del nou Local Social del Club de Pesca Mar Sport**, situat junt a les instal·lacions esportives del mateix.

Tarda, a les 6,30: **Cercavila de Gegants i Cap-grossos**.

A les 7: **Ball de Festa Major**, al Pavelló Municipal Poliesportiu, amb l'Orquestra «Maraca i Marxa». Organitza: L'Esplai. Es convida especialment a la Gent Gran d'Arenys. Entrada lliure.

A les 8: A l'Església Parroquial, **Missa en sufragi dels arenyencs difunts** que ens han deixat des de l'últim Sant Zenon. Col·labora: Amics del Cant Gregorià.

Nit, a les 10: **Gran Fi de Festa Major** amb un Correfoc, al llarg de la Riera. Es recomana vestuari adequat.

Dilluns

11

Tarda, a les 4,30: **Exhibició de Billar** a l'Esplai.

Diumenge

17

Matí, a les 7: **Concurs de pesca amb embarcació**. Organitza: Club de Pesca Mar Sport.

COMISSIÓ OFICIAL DE FESTES

Queda reservat el dret de modificar els actes del present programa.

El vell carrer d'Avall

Poc abans de l'any 1500, la ribera de mar d'Arenys s'havia començat a poblar en dos indrets quelcom elevats de l'interior de la cala de la Riera. L'un a llevant, on la incipient població s'havia començat a l'indret conegut per *Es Caravar*¹ i l'altre, aleshores el més important, a ponent, al lloc que s'anomenava *Sa Boada*.²

La cala d'Arenys era un lloc apte per a la construcció naval, l'ancoratge i les operacions de càrrega i descàrrega i s'anava poblant cada vegada més. Entretant tot el terme parroquial de Sant Martí d'Arenys, amb l'increment de la Ribera, havia augmentat el nombre de llars habitades. Si n'hi havia 48 l'any 1497, ja eren 71 cases l'any 1515. L'any 1560 tenia en conjunt 134 vivendes, distribuïdes entre els següents llocs: Torrentbó, 21; veïnat d'Aiguaviva, 30; veïnat de l'Església, 30; veïnat de Mar, 53. L'any 1560, en tota la parròquia hi hagué 146 focs o llars de les quals 22 radicaven a Torrentbó, 31 de l'Església en avall, 26 de l'Església en amunt i 67 del veïnat de Mar.

No tardaria doncs el temps en què el poblat de mar prengué vida independent, ço que s'esdevingué civilment el 1574 i eclesiàsticament el 1575.

Les úniques vies de comunicació d'aquell racó de món d'apropr de mar, eren el llit sorrós de l'ampla Riera que conduïa al petit poblat d'entorn de l'església de Sant Martí d'Arenys situades més de tres quilòmetres endins, i sobretot el camí de Caldes a Canet

La davallada del carrer d'Avall (Any 1957).

Aspecte de la davallada del carrer d'Avall (1930).

que davallava de la *serra de sa Guàrdia*³ i, seguint el traçat de l'actual carrer d'Amunt, travessava la Riera, recorria a la zona d'*Es Caravar* el curs de l'actual carrer de la *Perera* i a l'altra banda del riu del *Vareu* s'enfilava pel *Puig de Palom*, nom que tenia aleshores el turó del Maltemps. No hi havia camins públics ran del litoral, que s'oferia com una veritable costa brava, car encara havien de transcórrer anys i panys abans de que la carretera i el ferrocarril no destruïssin el nostre paisatge marítim.

En arribar a l'inici de *Sa Boada*, una petita derivació del camí de Caldes a Canet davallava cap al pla, de primer d'una manera molt abrupta i sobtada a manera de cornisa sobre la clotada, però que poc a poc s'anava suavitzant fins a trobar l'indret de la *Picòrdia*. En aquesta cornisa havia començat el poblament de *Sa Boada* amb una renglera d'edificacions a cada costat, a manera de carrer, format de manera elemental ja en els primers anys de la centúria del mil cinc-cents. La residència a prop de la mar, aleshores era molt perillosa, degut a les escomeses dels pirates turcs, algerians i francesos, i els habitants del barri marítim, l'any 1551 tingueren de bastir una fortalesa ran de mar a la dreta de la Riera; es tractava d'una gran torre cilíndrica amb voltes, dotada de torricons a cada costat de la seva porta d'entrada. A la banda d'*Es Caravar*, es muntà un altre sistema defensiu, car, en lloc de torres exemptes, inicialment es bastiren tambors de muralla.⁴

El carrer de *Sa Boada* venia protegit per l'espadat de la banda Sud, però li calgué el reforç d'una torre exempta en el precís punt d'entrada al pla, que fou la Torre avui dita d'En Llobet aixecada l'any 1560.

Poc a poc, el carrer de *Sa Boada* creixia, la construcció ultrapassà la torre de defensa i seguí per la *Picòrdia*, on s'hi deixà una aleshores ampla plaça; en el seu extrem de llevant s'hi aixecà la gran torre cilíndrica de l'Umbert.⁵ Abans d'arribar l'any 1600, la ti-

Aspecte de la mateixa davallada 30 anys després. La degradació del paisatge i les toleràncies es fan esgarrifoses.

La Torre d'En Llobet, fotografiada l'any 1948.

rada de carrer seguirà en direcció cap a la Riera i protegirà el seu curs amb altres dues torres de defensa, l'una de planta rectangular⁶ i altra cilíndrica.⁷

En el trencall dels segles XVI-XVII els principals carrers del vell Arenys han pres gairebé la seva fesomia: Es comencà a poblar el Rial de sa Clavella. Amb la protecció de la Torre del Pobre Home, s'inicià la perfecta tirada de carrer a *Sa Voga*. En Cantalagrella i el Joglar parcel·laren cursos de terreny entre el vell camí de Caldes i el Rial. De l'església cap amunt s'hi obrí un carrer paral·lel amb els horts de la Riera. Des de la part alta del carrer de Sa Boada i del camí vell de Caldes, es traçà un nou camí pel Toçol, que protegit per una altra torre,⁸ davallava pel Rial de sa Clavella i conduïa a l'església nova. A l'altra banda de la vila, a Es Caravar, s'anà poblant el Turó i es comença a construir al costat del camí de Caldes a Canet, a l'indret de La Perera. Un nou carrer, el de les Margarides, seguirà entre l'espadat de la Plana d'En Fornaguera i els horts de la Riera.

Però, sobretot, s'anà edificant a cada costat del vell camí de Caldes a Canet, que així esdevingué carrer. Aquest carrer i el de Sa Boada foren, des d'aleshores, els dos més importants de la vila. De l'un se'n dirà carrer d'Amunt i de l'altre carrer d'Avall, per raó de la seva respectiva situació.

No obstant el carrer d'Avall s'endurà la palma, i fins que es començarà a poblar la Riera, se l'anomenarà també el *Carrer dels senyors*. El carrer d'Avall fou, des de que Arenys va ser poble, pas obligat en tot el seu trajecte de les processons solemnes. En les vuitades de Corpus tenia enramada pròpia. En la plaça del carrer d'Avall, avui dedicada al nostre il·lustre compatrici F. Flos i Calcat, hi havia el punt d'interès cívic de la vila. Allà s'hi convocava el poble, s'hi publicaven els bans i pregons, s'hi feia mercat i les ballades en dies de festa grossa. En aquesta plaça, on el que això

Aspecte de la plaça del carrer d'Avall. El palau que fou de Marc Antoni Ferrer.

Aspecte del carrer d'Avall quan es va acostant a la Riera. Can Valls, Can Abadal, Casal dels Pasqual (avui Torrents), Can Illa (avui Còrdova).

Envelat a la plaça del carrer d'Avall, davant del Casino Industrial.
Hom hi pot identificar, entre altres, Maria-Lluïsa Castelló, Antoni Subirachs i Cunill,
Francesc Pagès, Josep Miquel i Massuet.

escriu hi ha vist envelats de festa major, s'hi havia començat a ballar la nostra tradicional dansa coneguda aleshores per *ball de plaça*. Aquest remans del carrer d'Avall, fou el més important – més ben dit, l'únic – centre d'atracció d'Arenys de Mar, car fins l'any 1860 l'actual plaça de l'Església era cementiri.

Cal recordar també que la Riera havia tardat molt a ser considerada carrer. Fins molt avançat el segle XVII no s'hi començà a construir i tan sols a la part més baixa. Era el llit sorrós del torrent i prou. Fou tinguda per carrer el segle XVIII.

Del vell esplendor del carrer d'Avall, només en resten pobres relíquies. La torre d'En Llobet fa pocs anys enrera mutil·lada i martiritzada amb la complaença de l'administració local, la Torre d'En Cabirol víctima a mans incompetents d'una pseudo restaura-

Can Marc-Moles. Portalada i finestral gòtic. Fotografia de l'any 1918.

La façana de Can Marc-Moles una volta sostret el finestral.
Estat que tenia l'any 1948.

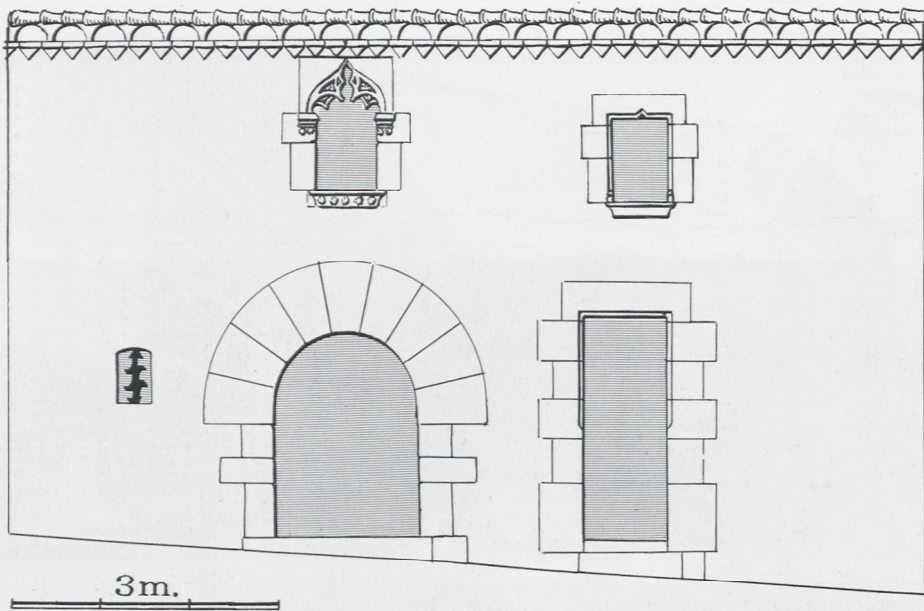

Original i irrepetible visió de la plaça del carrer d'Avall, obtinguda el mes de juliol de 1972 per Salvador Torrents.

ció de començaments d'aquest segle, el gran casal bastit en la primera meitat del segle XVII pel magnífic Marc Antoni Ferrer avui en estat gairebé ruïnós, el casal dels Pasqual que fou residència de grans negociants, guerrers, bisbes i grans personatges, avui totalment desfigurat. Dels edificis de portal adovellat o rodó i finestres de brancal renaixentista, abans tan abundants en aquest carrer, només hi resta el casal dels Abadal.

A aquest carrer també li tocà el paper de víctima. Poc després d'estrenada la carretera construïda sota Carles III, a darreries del segle XVIII fou destruïda pels temporals de mar. Aleshores l'Intendència del Principat disposà que passés pel carrer de Sant Joan i seguís pel d'Avall.

Fins l'hivern de 1948-1949, es conservava gairebé entera la

Reconstituïció de la façana de Can Marc-Moles, edifici de cap l'any 1500.
 (Forma part dels treballs d'estudi portats a cap per l'Arxiu l'any 1949).

casa d'En Marc Moles, del carrer d'Avall, que era aleshores la més antiga d'Arenys de Mar, construïda cap a l'any 1500. Era un casal de baix i un pis, que formava dos cossos d'edifici, l'un o sia el destinat a vivenda, amb portal d'entrada adovellat (portal rodó) i una finestra amb festejador al pis, una gran entrada d'on arrancava l'escala. Un altre cos lateral quelcom posterior anava destinat a magatzem o *botiga* tal com se'n deia a l'època de la seva construcció. En línies generals la seva configuració i distribució interior recordava molt la del mas Taxonera de les Doedes construït una seixantena d'anys més tard.

Era una bella mostra arquitectònica de com serien les cases de tipus mitjà de la vila cinc-cents anys enrera. Però sofrí una mala fi. Primer, cap els anys de 1920, el seu propietari tingué el caprici de lluir el finestral gòtic a una altra casa que tenia a Sant Iscle de

El finestral de Can Marc-Moles, portat a Sant Iscle de Vallalta

Vallalta a prop l'església. Després, el desembre del 1948 i gener del 1949, amb totes les benediccions administratives, un fabricant derruï totalment el que restava i s'endugué, a un casal d'aprop de Breda, les dovelles de la portalada i els marcs de les finestres. Gràcies a l'ajut que ens donà el regidor d'obres Ignasi Vives i Puig, mentre s'anava destruint aquell monument, poguérem fer un estudi de la seva construcció amb aixecament de croquis de planta, secció i sistemes constructius, que ens permeten de saber com eren les cases del primitiu Arenys de Mar. Alguns anys més tard, en fets que es tornaren a repetir, ja es barrava sistemàticament el pas a qualsevol estudiós, amb pretextos de seguretat.

La il·lustració de la coberta reproduïx un dibuix aquarellat d'aquest carrer d'Avall a l'any 1873, o sia com es veia 115 anys enrera. Sobre el seu autor i demés notícies, vegeu l'explicació a la contraportada.

*Informació de
de l'Arxiu Històric Fidel Fita*

NOTES

- 1.-Des de la Riera fins el Bareu.
- 2.-Des de la Riera fins a la Pietat.
- 3.-La Serra de la Pietat.
- 4.-En resta només la torre del carrer Ample.
- 5.-Es desféu al segle XVII quan es bastí el palau d'En Marc-Antoni Ferrer (avui Can Pol).
- 6.-Torre de Can Cabirol.
- 7.-A la cantonada de la Riera i el carrer d'Avall, on hi ha el pati de la casa Milans (Ramis).
- 8.-Coneguda per torre de la Tallacabells, destruïda a començament del present segle.

S. T. F.

El tram antic del carrer d'Avall.

*Informació gràfica
de l'Arxiu Històric Fidel Fita*

COMISSIÓ OFICIAL DE FESTES

SANTIAGO FONTBONA i ARBÓS

FRANCESC FERRON i RAIA

JAUME GIBERT i GARCIA

ARMAND GIMÈNEZ i GARCIA

ANTONI PERA i PI

JOSEP LÓPEZ i SALVADÓ

FRANCESCA VILA i MIRÓ

GABRIEL LLEÓ DE CASTRO

JOAN DULSAT i MASSUET

ANTONI PARDO i BUCH

JOAN PAGÈS i MASSUET

CALASANÇ PI i SAURÍ

ENRIC PERA i PI

JOSEP M.ª LÓPEZ i SUBIRATS

JOAQUIM MAYNOU i SAMPERE

ESTER SALVATELLA i ROCA

JULI MANUEL POU i VILABELLA

LLUÍS RUBIO i ÀNGEL

JOAQUIM CASALS i AYMERICH

ISABEL ROIG i CASAS

JOAN FERRER i TEIS

